

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE FILOLOGIE
ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”

**BULETINUL
INSTITUTULUI DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”**

Anul XX, nr. 4

IAȘI

octombrie–decembrie 2019

CUPRINDE:

- Activitatea departamentelor
- Organigramă
- Granturi, proiecte, burse
- Cărți
- Lansare de cărți
- Apariții editoriale
- Studii, articole, recenzii
- Comunicări științifice
- Premii, distincții
- *In honorem*
- *In memoriam*
- *Varia*

ACTIVITATEA DEPARTAMENTELOR

În trimestrul al patrulea al anului 2019:

♦ În **Departamentul de Lexicologie – Lexicografie** s-au derulat cercetările planificate din cadrul programului prioritar al Academiei Române *Tezaurul lexical al limbii române* cu două proiecte de cercetare. În cadrul proiectului *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Litera C, varianta informatizată (DLRi)* a continuat redactarea, într-o primă formă, a articolelor din porțiunea *C – CANA*– (în format .doc). Proiectul *CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic* a fost în continuare suspendat, până la data angajării pe postul temporar vacant a unui specialist în lexicografie informatizată. Paralel, cercetătorii departamentului și-au continuat activitatea în proiecte internaționale.

♦ La **Departamentul de Dialectologie și sociolingvistică** se continuă etapa reviziei materialului pentru volumul al V-lea din seria *NALR. Moldova și Bucovina*, precum și cea a pregătirii materialului pentru cel de-al VI-lea volum al seriei; în acest sens, în trimestrul al patrulea din anul 2019 a fost realizată prima revizie a unui număr de 12 hărți analitice și a hărților sintetice corespunzătoare (cuprinzând materialul lingvistic aferent întrebărilor cu numerele 1805, 1827, 1829, 1830, 1836, 1838, 1840, 1843, 1845, 1851, 1860, 1864 din Chestionarul NALR); a fost fișat materialul pentru redactarea indicelui de cuvinte și forme, operațiune în care au intrat, pe lângă cele 12 hărți menționate mai sus, și un număr de 38 de texte de tip MN, corespunzătoare următoarelor întrebări din Chestionarul NALR: 1616, 1617, 1620, 1623-1626, 1628-1630, 1633, 1634, 1643, 1644, 1646-1656, 1659-1662, 1664, 1671, 1673-1676, 1678, 1680, 1759; s-a realizat introducerea în baza de date a corecturilor după prima revizie pentru un număr de 25 de texte de tip MN; în cadrul activității de pregătire a materialului pentru volumul al VI-lea din *NALR. Moldova și Bucovina*, au fost grupate (numerotare, decupare etc.) pe întrebări aprox. 5.000 de fișe din caietele de anchetă; de asemenea, au fost transferate în format digital un număr de 20 de benzi de magnetofon și a fost prelucrată parțial informația digitalizată de pe un număr de 5 benzi de magnetofon.

♦ La **Departamentul de Istorie literară** s-a continuat lucrul la proiectul fundamental și prioritar al Academiei Române – ediția a II-a a *Dicționarului general al literaturii române (DGLR)* – și la proiectul departamentului, respectiv *Enciclopedia scrierilor memorialistice românești (ESMR)*. Pentru **DGLR** au fost actualizate o parte din articolele proprii, precum și ale colegilor indisponibili, publicate în prima ediție a **DGLR**, și s-a lucrat la noi articole despre autori și periodice. S-a făcut revizia finală și pregătirea pentru tipar a unor articole la **DGLR** ediția a II-a. Pentru obținerea unor informații biobibliografice s-a luat legătura prin email cu persoane din țară și din străinătate care pot avea acces la astfel de informații, precum și cu instituții (Ofelia Ichim). Nicoleta Borcea a trimis scrisori către Arhivele Naționale și alte instituții competente în vederea completării cu informații biografice. În cadrul departamentului se cer informații și se arhivează răspunsurile provenite de la Arhivele Naționale, primării, oficii de stare civilă, biblioteci, muzee etc.; se asigură accesul cercetătorilor la Arhiva Institutului: predare-restituire de fișe (Nicoleta Borcea). A continuat excerptarea informațiilor pentru proiectul **ESMR**, precum și redactarea de articole. Sunt gestionate și actualizate listele cu

scriitori și alte materiale de specialitate care vor intra în cuprinsul *Enciclopediei scrierilor memorialistice românești*; se ține evidența repartizării articolelor către membrii departamentului (Ofelia Ichim). CS I dr. Victor Durnea a continuat lucrul la ediția critică G. Ibrăileanu, *Opere*, sub egida Academiei Române. În 2019 au fost publicate volumele III și IV ale ediției de *Opere*, apărute la Fundația Națională pentru Știință și Artă în colaborare cu Editura Muzeul Național al Literaturii Române. CS I dr. Victor Durnea continuă să lucreze la următoarele volume ale ediției. În cadrul competiției de Granturi ale Academiei Române (GAR) 2019–2021, subprogramul „Științe umaniste”, proiectul *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii românești în presa culturală (1960–2020)* a fost acceptat (contractul GAR-UM-2019-I-1.5-9/15.10.2019).

♦ **Departamentul de Etnografie și folclor** a continuat valorificarea datelor din Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei pentru realizarea proiectului fundamental *Tipologii și corpusuri de texte*. **Adina Ciubotariu** a continuat documentarea pentru tema *Îndeletniciri tradiționale din Moldova. Tipologie și corpus de texte* și a început fișarea documentelor etno-folclorice pentru tipologia volumului. **Ioana Baskerville** a continuat redactarea tipologiei pentru volumul *Credințe și obiceiuri din ciclul sărbătorilor de iarnă din Moldova. Tipologie și corpus de texte*. În vederea realizării unei ediții a răspunsurilor primite de B.P. Hasdeu la Chestionarul lingvistic *Dotățiunea Carol I (Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română, mss. BAR 3418–3436)*, **Astrid Cambose** a continuat documentarea asupra edițiilor critice de texte de secol XIX, transcrierea *mss. rom. 3418, BAR București*, redactarea glosarului și a aparatului critic.

♦ În **Departamentul de Toponimie**, la *Dicționarul toponimic al Moldovei, structural și etimologic (DTM)*, volumul I (A–C) s-a continuat consultarea indicilor de nume ale colecțiilor importante de documente editate, în vederea stabilirii listei de cuvinte a primului volum al DTM. Au fost consultate colecțiile DIR, A (Al. Gonța) și DRH, A, TTRM, I₁₋₂, cu completări din TTRM, I₃₋₄, în vederea realizării listei de cuvinte pentru primul volum (literele A–B–C). Concomitent, s-a început documentarea lingvistică, în vederea stabilirii structurii fiecărui câmp toponimic tratat, cu excerptarea informațiilor din studiile lui Emil Petrovici, Iorgu Iordan, Dragoș Moldovanu.

ORGANIGRAMĂ
31 decembrie 2019

Director: Prof. univ. dr. Bogdan-Mihai CREȚU
Secretar științific (cu delegație): CS I dr. Gabriela HAJA

<p style="text-align: center;">Departamentul de Lexicologie – Lexicografie</p> <p>CS II dr. Marius-Radu Clim CS I dr. Mioara Dragomir CS I dr. Cristina Florescu, ½ normă CS I dr. Gabriela HAJA * CS I dr. Laura Manea CS I dr. Eugen Munteanu, ½ normă CS Ioan-Mădălin Patrașcu (concediu fără plată, la cerere) CS III dr. Alina-Mihaela Pricop CS I dr. Elena Tamba CS dr. Claudius Teodorescu (angajat pe perioadă determinată)</p> <p style="text-align: center;">Departamentul de Dialectologie și sociolingvistică</p> <p>CS I dr. Luminița Botoșineanu CS III dr. Alexandru-Laurențiu Cohal CS I dr. Florin-Teodor OLARIU* CS III dr. Veronica Olariu</p> <p style="text-align: center;">Departamentul de Toponimie</p> <p>CS II dr. Daniela Butnaru CS I dr. Vlad COJOCARU*, ½ normă CS III dr. Dinu Moscal CS III dr. Ana-Maria Prisacaru</p>	<p style="text-align: center;">Departamentul de Istorie literară</p> <p>CS II dr. Șerban Axinte CS Nicoleta Borcea CS III dr. Amalia Drăgulănescu CS III dr. Sebastian Drăgulănescu CS I dr. Victor Durnea, ½ normă CS I dr. Ofelia ICHIM* CS II dr. Doris Mironescu, ½ normă CS dr. Maricica Munteanu ACS drd. Diana-Cătălina Stroescu CS I dr. Remus Zăstroiu, ½ normă (încetează activitatea la 31 decembrie 2019)</p> <p style="text-align: center;">Departamentul de Etnografie și folclor</p> <p>CS II dr. Ioana Baskerville ACS dr. Astrid Cambose CS II dr. Adina CIUBOTARIU*</p> <p style="text-align: center;">Departamentul auxiliar</p> <p>Bibliotecar 1 A: dr. Cecilia MATICIUC</p> <p>Secretariat: referent de specialitate gr. I (S) Gabriela NEGOIȚĂ</p> <p>Muncitor calificat I cu atribuții de gestionar: Iulian Cătălin PILIUȚĂ</p> <p>Îngrijitor: Maria COCIȘ</p>
---	--

* Coordonator de departament.

GRANTURI, PROIECTE, BURSE

♦ CS I dr. Cristina Florescu, CS I dr. Elena Isabelle Tamba, CS III dr. Alina-Mihaela Pricop au continuat și CS III dr. Dinu Moscal a început colaborarea la Proiectul Internațional DÉRom: *Dictionnaire Étymologique Roman (Première phase: le noyau panroman)* (ANR și DFG; 2008–prezent). CS I dr. Cristina Florescu și CS III dr. Dinu Moscal au participat la al XVI-lea Atelier DÉRom de finalizare a volumului DÉRom 3 și de planificare a articolelor lexicografice și studiilor pentru DÉRom 4, la ATILF, Nancy, Franța (28–29 octombrie 2019).

♦ CS I dr. Gabriela Haja (MC Substitute), CS I dr. Elena Isabelle Tamba și CS II dr. Marius-Radu Clim au continuat colaborarea la proiectul COST Action CA16105 *European Network for Combining Language Learning with Crowdsourcing Techniques* (http://www.cost.eu/COST_Actions/ca/CA16105). Din echipa de cercetare din România fac parte 8 cercetători de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Informatică și Facultatea de Litere, de la Institutul de Cercetări pentru Inteligență Artificială din București și de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” al Filialei din Iași a Academiei Române.

♦ În cadrul proiectului *Migrație și identitate în spațiul cultural românesc. Abordare multidisciplinară* (coordonator: Academia Română, Filiala Iași; cod: PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0116), ce se derulează în perioada 2018–2020 prin intermediul instrumentului de finanțare *Proiecte complexe realizate în consorții CDI* (UEFISCDI), cercetătorii Ioana Baskerville, Adina Ciubotariu, Alexandru-Laurențiu Cohal (coord.), Florin-Teodor Olariu și Veronica Olariu, membri ai sub-proiectului intitulat *Componenta etnolingvistică a identității în contextul migrației: comunitățile românofone din Europa Occidentală* (website: www.miro.acadiasi.ro), au continuat cercetările de profil: anchete de teren (Florin-Teodor Olariu – Germania, Alexandru-Laurențiu Cohal – Italia), prelucrarea materialului arhivat etc.

♦ A fost câștigat, în cadrul competiției de Granturi ale Academiei Române (GAR) 2019–2021, proiectul *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii românești în presa culturală (1960–2020)* (contract GAR-UM-2019-I-1.5-9/15.10.2019). Din echipă fac parte, de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, cercetătorii: CS Nicoleta Borcea, ACS dr. Astrid Cambose, CS dr. Maricica Munteanu, CS I dr. Ofelia Ichim (director de proiect). Membru al echipei este și dna CS drd.

Ramona Luca (Institutul de Informatică Teoretică – Filiala Iași a Academiei Române). Proiectul a început la data de 15 octombrie 2019.

♦ CS III dr. Alina-Mihaela Bursuc a depus o cerere de finanțare pentru proiectul *Teoria câmpurilor în lexicografie: schimbări diacronice în câmpul lexical reflectate în dicționarul istoric tipărit și electronic*, în cadrul competiției UEFISCDI PN-III-DCD-RU-TE-2019-2, în luna octombrie 2019, proiectul fiind declarat eligibil (cod de înregistrare: PN-III-P1-1.1-TE-2019-1540).

♦ CS II dr. Marius-Radu Clim a depus o cerere de finanțare pentru proiectul *TE „DICTIONE: Dicționarul limbei române (LM) de A.T. Laurian și I.C. Massim – digitizarea primului dicționar academic românesc*, în cadrul competiției UEFISCDI PN-III-DCD-RU-TE-2019-2, în luna octombrie 2019, proiectul fiind declarat eligibil (cod de înregistrare: PN-III-P1-1.1-TE-2019-1846).

♦ CS I dr. Gabriela Haja a depus o cerere de finanțare pentru proiectul *Aplicație web și ontologie pentru digitizarea indexurilor Atlaselor lingvistice române și crearea legăturilor cu dicționarele academice digitale românești / Web-application and ontology for digitisation of the indexes of the Romanian Linguistic Atlases and interlinking with the Romanian Digital Academic Dictionaries*, în cadrul competiției UEFISCDI PN-III-P2-2.1-PED-2019, în luna octombrie 2019, proiectul fiind declarat eligibil (cod de înregistrare: PN-III-P2-2.1-PED-2019-4473).

♦ CS dr. Maricica Munteanu a depus o cerere de finanțare pentru proiectul *Cartografii imaginare în literatura lui Mihail Sadoveanu: periferii, ecosisteme, spații ale memoriei (CIMS)*, în cadrul competiției Programul 1–Dezvoltarea Sistemului Național de Cercetare-Dezvoltare, Subprogramul 1.1. Resurse Umane – „Proiecte de cercetare postdoctorală”, organizată de UEFISCDI (cod PN-III-P1-1.1-PD-2019).

♦ CS I dr. Florin-Teodor Olariu, împreună cu CS III dr. Alexandru-Laurențiu Cohal, CS III dr. Veronica Olariu și CS I dr. Luminița Botoșineanu, au depus cerere de finanțare pentru proiectul intitulat *Geolingua 3.0 – digitizing language variation in time and space*, în cadrul competiției „EEA & Norway Grants 2014–2021”, în luna decembrie 2019 (cod de înregistrare: RO-NO-2019-0465).

CĂRȚI

♦ *1918–2018. Limba și cultura română – structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective*, Ofelia Ichim (coord.), Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Alina-Mihaela Pricop, Ioana Repciuc (ed.), București, Editura Tracus Arte, 2019, 570 p., ISBN 978-606-023-140-0.

♦ **Astrid Cambose**, *Cealaltă grădină. Cultura tradițională a morții la români*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2019, 492 p., ISBN 978-973-109-943-9.

♦ **Adina Ciubotariu**, *Arhitectura țărănească din Moldova. Tipologie și corpus de documente*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2019, 514 p., ISBN 978-606-714-570-0.

♦ **Flavius Solomon**, **Alexandru Cohal**, **Leonidas Rados** (eds), *Ipostaze istorice ale mișcărilor de populație și modele identitare etnolingvistice actuale*, București, Editura Academiei Române, 2019, 421 p., ISBN: 978-973-27-3142-0.

Deoarece în „Buletinul Institutului de Filologie Română «A. Philippide»” a fost omisă anunțarea editării primelor patru volume ale DGLR, recuperăm acum aceste informații:

♦ *Dicționarul general al literaturii române* (coordonator general Acad. Eugen Simion), ediția a II-a revizuită, adăugită și adusă la zi, **vol. I (A–B)**, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2016, 1166 p., ISBN general 978-973-167-380-6.

♦ *Dicționarul general al literaturii române* (coordonator general Acad. Eugen Simion), ediția a II-a revizuită, adăugită și adusă la zi, **vol. II (C)**, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2016, 909 p., ISBN general 978-973-167-380-6.

♦ *Dicționarul general al literaturii române* (coordonator general Acad. Eugen Simion), ediția a II-a revizuită, adăugită și adusă la zi, **vol. III (D–G)**, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2017, 1152 p., ISBN general 978-973-167-380-6.

♦ *Dicționarul general al literaturii române* (coordonator general Acad. Eugen Simion), ediția a II-a revizuită, adăugită și adusă la zi, **vol. IV (H–L)**, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2017, 922 p., ISBN general 978-973-167-380-6.

♦ *Dicționarul general al literaturii române* ediția a II-a revizuită, adăugită și adusă la zi, **vol. V (M–O)**, București, Editura Muzeul

Literaturii Române, 2019, 1066 p., ISBN general 978-973-167-380-6. Coordonator general Acad. Eugen Simion. Coordonare și revizie: Gabriela Danțiș, Gabriela Drăgoi, Teodora Dumitru, **Victor Durnea**, Laurențiu Hanganu, Mihai Iovănel, **Remus Zăstroiu**.

LANSARE DE CĂRȚI

♦ În cadrul „Zilelor academice ieșene”, ediția a XXXIV-a, pe data de 17 octombrie 2019, a avut loc lansarea mai multor cărți, cu participarea dlui Acad. Eugen Simion. Printre volumele lansate a fost și G. Ibrăileanu, **Opere**, vol. III-IV. **Publicistică**, ediție îngrijită de Victor Durnea, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Editura Muzeului Literaturii Române, 2019. Cartea a fost publicată în Colecția „Opere fundamentale”, coordonată de Acad. Eugen Simion.

Cu același prilej, Prof. univ. dr. Bogdan Crețu, Directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, a prezentat cărțile dlui Acad. Eugen Simion, ediții definitive, Editura Tracus Arte: **Ficțiunea jurnalului intim**, vol. I-III; **Genurile biograficului**, vol. I-II; **Sfidarea retoricii. Jurnal german**; **Timpul trăirii. Timpul mărturisirii. Jurnal parizian**; **În ariergarda avangardei. Convorbiri cu Andrei Grigor**; **Moartea lui Mercuțio**; **Convorbiri cu Petru Dumitriu**.

APARIȚII EDITORIALE

♦ A apărut Nr. 2 (30), an XV, 2019 al revistei „Philologica Jassyensia” (<http://www.philologica-jassyensia.ro/>; revistă acreditată CNCS în categoria B – indexată Thomson Reuters – Emerging Sources Citation Index). Sumarul este următorul: **Editorial. Secțiunea Philologia Perennis**: Laura-Isabela Aivancesei, *Le besoin de spiritualité chrétienne dans le contexte d'une Europe unie*; Gabriela Biriș, *Romanian Interjections as Discourse Markers*; Doina Butiurca, Vlad Butiurca, *Compusele neoclasice în terminologia actuală*; Astrid Cambose, *Pe scenă sau colindând prin sat? Măștile de Anul Nou, la Țibănești (Iași), 2015 (I)*; Maria Aura Caraponu, *C. Mateescu: Viața ca operă și opera ca viață*; Ana R. Chelariu, *The Indo-European Tripartite Social Structure in Relation to Youth Initiation Rites*; Romanița Constantinescu, *Die multiethnische Dobrudscha im Prosawerk Oscar Walter Ciseks (I)*; Loredana Dascăl, *Reconstituirea fondurilor arhivistice ale vechilor case comerciale „grecești” (II)*; Adina Hulubaș, *Protectori zoomorfi ai casei*.

O perspectivă deschisă de documente inedite aflate în Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei (I); Nicoleta Ifrim, Proiecții textuale ale profilului critic. De la miza estetică la actul recuperator – Andrei Grigor, Poiana lui Iocan; Dinu Moscal, Termeni românești referitori la exploatarea tradițională a sării; Oana Soare, Le Nouveau Roman dans la Roumanie des années 1967–1968. Secțiunea Interculturalia: Anton Adămuț, „Problema limbilor” la Sfântul Augustin; Fabrizio Costantini, “Sinistra” nelle lingue romanze: storia di un’interdizione tabuistica; Bogdan Mihai Dascălu, The Image of Greece in the Romanian Literature; Danilo De Salazar, Sinestesia e metonimia: concorrenza e complementarità nell’interpretazione dell’immagine letteraria; Simona Georgescu, Oana-Alexandra Buzea, Sur l’origine du roum. talpă, ou la rencontre entre ‘plante du pied’ et ‘taupe’; Emanuel Grosu, Dungal, Epistola de duplici solis eclipsi... An Analysis; Laurențiu Hanganu, Dialectică și romantizare (Romantism și revoluție simbolică II); Anna Carmen Sorrenti, Sur les convergences et les divergences de la métaphore et de la similitude; Mădălina Ungureanu, Ana-Maria Gînsac, Lexiconul de la Moscova în raport cu celelalte lexicoane slavo-române din secolul al XVII-lea. Secțiunea Dosar: Plurilingvismul – între deziderat și realitate (XII): Mirjana Ćorković, Plurilingualism and Learning. Neighbouring, Regional or Minority Languages in Serbia. Romanian as a Case Study. Secțiunea Recenzii: Luminița Andrei-Cocârță, Sorina Chiper, Ana Sanduloviciu, Anca-Irina Cecal (coordinatori), Language, Culture and Change IX. Intercultural Communication: Current Approaches, Practices and Representations, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2018, 250 p. (Emanuela Ilie); Nistor Bardu, Emil Țîrcomnicu, Cătălin Alexa, Stoica Lascu, Ioana Iancu, „Lecturi vizuale” etnologice la aromânii din Republica Macedonia – Regiunea Bitolia. Memorie, tradiție, grai, patrimoniu, București, Editura Etnologică, 2018, 196 p. (Luminița Botoșineanu); Maria Barna, Reportaj și literatură. Disocieri și interferențe în literatura română, Alba Iulia, Editura Altip, 2015, 290 p. (Amalia Drăgulănescu); Doina Butiurca, Réka Suba (editori), Dicționar multilingv de gramatică I (A–J), Iași, Editura Institutului European, 2019, 400 p. (Inga Druță); Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820–1845). XII. Ținutul Tutova. Partea I (1828), volum editat de Mircea Ciubotaru, Lucian-Valeriu Lefter, Ioan Mihalcea și Ana Sabie, introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2018, 634 p. (Iustina Burci); Mihai Chiper, 1848. Memorie și uitare în România celei de-a doua jumătăți a secolului XIX, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan

Cuza”, 2015, 358 p. (Sebastian Drăgulănescu); Jean-Pierre Cuq, Isabelle Gruca, *Cours de didactique du Français Langue Étrangère et Seconde (4e édition)*, Grenoble, Presses universitaires de Grenoble, 2017, 482 p. (Gabriel Camară); Alexandra Cuniță, Coman Lupu (ed.), *Neologie, neologism: concepte, analize*, „ROMANICA” 20, București, Editura Universității din București, 2015, 100 p. (Corina Lungu); Laura Carmen Cuțitaru, *Creierul gramatical*, Iași, Editura Junimea, 2017, 287 p. (Luminița Hoartă Cărăușu); Daiana Felecan, *Întâlnire cu semnele textului: 18 popasuri de lectură critică*, București, Editura Academiei Române, 2018, 316 p. (Roxana Pașca); Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela-Viorica Constantinescu (coord.), *Discursul parlamentar românesc (1866–1938). O perspectivă pragma-retorică*, București, Editura Universității din București, 2018, 509 p. (Răzvan Săftoiu); Helena Krasowska, Magdalena Pokrzyńska, Lech Aleksy Suchomłynow, *Świadectwo zanikającego dziedzictwa: Mowa polska na Bukowinie: Rumunia-Ukraina [Mărturia patrimoniului pe cale de dispariție. Limba polonă în Bucovina: România–Ucraina]*, Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, 2018, 386 p. (Raluca E. Iftime); *Limba română ca limbă străină. Metodologie și aplicabilitate culturală*, eds. Paul Nanu & Emilia Ivancu, University of Turku, Finland, 2018, 171 p. (Roxana Ciolăneanu); Dana Monah, *Shakespeare et ses doubles. Essai sur la réécriture théâtrale*, Paris, L’Harmattan, Univers Théâtral, 2017, 279 p. (Liliana Foșalău); Francisco Moreno Fernández, *Tras Babel. De la naturaleza social del lenguaje*, Oviedo, Ediciones Nobel, 2018, 250 p. (Cristina Bleortu); Signe Oksefjell Ebeling, Hilde Hasselgård (eds.), *Cross-Linguistic Perspectives on Verb Constructions*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2015, 266 p. (Alice Bodoc); Gina Puică, *Theodor Cazaban ou La révolte silencieuse. Un écrivain roumain en exile*, pref. Béatrice Bonhomme, Paris, Hermann Éditeurs, 2018, 368 p. (Maricica Munteanu); Luminița-Elena Turcu, *Tenebrele goticului. Secvențe din istoria romanului gotic englez*, Iași, Lumen, 2018, 288 p. (Daniela Hăisan); Gisèle Vanhese, *Benjamin Fondane. Dialogues au bord du gouffre*, Rubettino Editore, 2018, 292 p. (Radu I. Petrescu); Iulia-Elena Zup, *Traducerile legislației austriece în Bucovina habsburgică (1775–1918)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, 256 p. (Diana Cărburean).

STUDII, ARTICOLE, RECENZII

♦ Șerban Axinte, *Romanul autobiografic, între teorie și practică*, în vol. *1918–2018. Limba și cultura română – structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective*, Ofelia Ichim (coord.), Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Alina-Mihaela Pricop, Ioana Repciuc (ed.), București, Editura Tracus Arte, 2019, p. 287–292.

♦ Luminița Botoșineanu, [recenzie la] Nistor Bardu, Emil Țîrcomnicu, Cătălin Alexa, Stoica Lascu, Ioana Iancu, „*Lecturi vizuale*” *etnologice la aromânii din Republica Macedonia – Regiunea Bitolia. Memorie, tradiție, grai, patrimoniu*, București, Editura Etnologică, 2018, 196 p., în „*Philologica Jassyensia*”, nr. 2 (30), 2019, p. 280–283.

♦ Daniela Butnaru (în colaborare), *Quelques remarques relatifs à l'étymologie et à la typologie de l'hydronymie du Nord-Est de la Roumanie*, în „*Onomastica. Anuari de la Societat d' Onomastica*”, nr. 5/2019, p. 15–38; *Témoins de l'unité des Roumains*, în vol. *1918–2018. Limba și cultura română – structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective*, Ofelia Ichim (coord.), Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Alina-Mihaela Pricop, Ioana Repciuc (ed.), București, Editura Tracus Arte, 2019, p. 47–55; [recenzie la] *Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820–1845). IX. Ținutul Vaslui. Partea 1 (1820)*, volum editat de Mircea Ciubotaru și Lucian-Valeriu Lefter, Iași, Casa editorială Demiurg Plus, 2016, în „*Diacronia*”, nr. 10/2019.

♦ Astrid Cambose, *Pe scenă sau colindând prin sat? Măștile de Anul Nou, la Țibănești (Iași), 2015 (I)*, în „*Philologica Jassyensia*”, nr. 2 (30)/2019, an XV, p. 35–48; *Sfășieri și continuitate: microistorii ale limbii române vorbite în Republica Moldova*, în vol. *Actele Colocviului de Lingvistică „Unitate lingvistică – unitate teritorială. Rolul limbii române în Unirea de la 1918” (Iași, 30–31 mai 2018)*, Gabriela Haja, Daniela Butnaru, Marius-Radu Clim (editori), București, Editura Academiei Române, 2019, p. 89–109; *Vasilca în răspunsurile manuscrise la Chestionarul lingvistic al lui B.P. Hasdeu*, în vol. *1918–2018. Limba și cultura română – structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective*, Ofelia Ichim (coord.), Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Alina-Mihaela Pricop, Ioana Repciuc (ed.), București, Editura Tracus Arte, 2019, p. 415–430; [recenzie la] Ștefan Afloroaei, *Fabula existențială. Cu privire la*

distanța dintre a trăi și a exista și alte eseuri, Iași, Editura Polirom, 2018, 225 p., în „Philologica Jassyensia”, nr. 1/2019, p. 285–288.

♦ **Adina Ciubotariu**, *Protectori zoomorfi ai casei. O perspectivă deschisă de documente inedite aflate în Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei*, în „Philologica Jassyensia”, nr. 2 (30), 2019, p. 111–120; *Traditional “roots” as a remedy for living abroad. A perspective on Romanian immigrants’ behaviour*, în „Buletin de Psihiatrie Integrativă”, an XXIII, nr. 4(79), decembrie 2019, p. 77–83; *The Department of Ethnology and a Half-Century Folklore Archive*, în vol. *Clasic și modern în cercetarea filologică românească actuală*, Ofelia Ichim (coord.), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2018, p. 47–57; *Identitatea migrantului român – o carte ce se scrie în fiecare zi*, în Cristina Gavriluță, Dana Bădulescu (coord.), *Cărțile care ne dau aripi*, București, Editura Eikon, 2019, p. 139–152; *Rituri calendaristice la distanță. Imigrații români din Italia și practicile lor culturale*, în Victor Spinei (coord.), *Migrații, politici de stat și identități culturale în spațiul românesc și european*, vol. I, *Ipostaze istorice ale mișcărilor de populație și modele identitare etnolingvistice actuale*, București, Editura Academiei, 2019, p. 401–411; [recenzie la] Eugen Bâzgu, *Arhitectura tradițională – memorie identitară*, Chișinău, F.E.-P. Tipografia Centrală, 2018, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”, XIX, Iași, Editura Palatului Culturii, 2019, p. 438–444.

♦ **Alexandru-Laurențiu Cohal**, *Limba română la a doua generație de migrații români în Italia*, în Victor Spinei (coord.), *Migrații, politici de stat și identități culturale în spațiul românesc și european*, vol. 1: Flavius Solomon, Alexandru Cohal, Leonidas Rados (eds), *Ipostaze istorice ale mișcărilor de populație și modele identitare etnolingvistice actuale*, București, Editura Academiei Române, 2019, p. 429–446.

♦ **Vlad Cojocaru**, *Cercetarea diacronică a toponimiei românești, componentă a efortului de descifrare și de prezervare a istoriei neamului*, în vol. *1918–2018. Limba și cultura română – structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective*, Ofelia Ichim (coord.), Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Alina-Mihaela Pricop, Ioana Repciuc (ed.), București, Editura Tracus Arte, 2019, p. 67–82.

♦ **Amalia Drăgulănescu**, [recenzie la] Maria Barna, *Reportaj și literatură. Disocieri și interferențe în literatura română*, Alba Iulia, Editura Altip, 2015, 290 p., în „Philologica Jassyensia”, nr. 2 (30), 2019, p. 283–286.

♦ **Sebastian Drăgulănescu**, [recenzie la] Mihai Chiper, *1848. Memorie și uitare în România celei de-a doua jumătăți a secolului XIX*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, 358 p., în „Philologica Jassyensia”, nr. 2 (30), 2019, p. 291–293.

♦ **Cristina Florescu**, *Terminologia astronomică. Premize ale unui studiu lingvistic*, în vol. *1918–2018. Limba și cultura română – structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective*, Ofelia Ichim (coord.), Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Alina-Mihaela Pricop, Ioana Repciuc (ed.), București, Editura Tracus Arte, 2019, p. 117–130.

♦ **Doris Mironescu**, *Beyond the History of a Literary Genre: The Encyclopedia of Romanian Memory Writing*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Philologia”, 2019, vol. 64, issue 2, p. 251–262.

♦ **Dinu Moscal**, *Termeni românești referitori la exploatarea tradițională a sării*, în „Philologica Jassyensia”, XV/2 (30), 2019, p. 129–134.

♦ **Eugen Munteanu**, *Ion Gheție către Carmen Gabriela-Pamfil. Epistolar (I)*, în „Expres cultural”, anul III, nr. 12 (36), decembrie 2019, p. 7; *Un gentleman (N. Manolescu)*, *ibidem*, nr. 11 (35), noiembrie 2019, p. 7; *Cicero, contemporanul nostru*, în „Ziarul de Iași”, 05.10.2019; *Platon despre străini*, *ibidem*, 12 octombrie 2019; *Ion Gheție către Carmen Pamfil. Epistolar*, *ibidem*, 19 octombrie 2019; *Martin Luther–500 (I)*, *ibidem*, 26 octombrie 2019; *Martin Luther–500 (II)*, *ibidem*, 02 noiembrie 2019; *Martin Luther–500 (III)*, *ibidem*, 09 noiembrie 2019; *Martin Luther–500 (IV)*, *ibidem*, 16 noiembrie 2019; *Martin Luther–500 (V)*, *ibidem*, 23 noiembrie 2019; *O mare pierdere pentru filologia clasică românească: dispariția lui Traian Diaconescu*, *ibidem*, 26 noiembrie 2019; *Martin Luther–500 (VI)*, *ibidem*, 30 noiembrie 2019; *Martin Luther–500 (VII)*, *ibidem*, 7 decembrie 2019; *Martin Luther–500 (VIII)*, *ibidem*, 14 decembrie 2019; *Cum mâncam porcul de Crăciun de la Seimeni (I)*, *ibidem*, 21 decembrie 2019; *Cum mâncam porcul de Crăciun de la Seimeni (II)*, *ibidem*, 28 decembrie 2019; *Zece reflecții despre deziluzii și speranțe*, *ibidem*, 31 decembrie 2019.

♦ **Maricica Munteanu**, *Viețile precare: O reflecție asupra raportului dintre istorie, literatură și formele de viață în romanul Primului Război Mondial*, în vol. *1918–2018. Limba și cultura română–structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective*, Ofelia Ichim (coord.), Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim,

Veronica Olariu, Alina-Mihaela Pricop, Ioana Repciuc (ed.), București, Editura Tracus Arte, 2019, p. 351–364; [recenzie la] Gina Puică, *Theodor Cazaban ou La révolte silencieuse. Un écrivain roumain en exil*, pref. Béatrice Bonhomme, Paris, Hermann Éditeurs, 2018, 368 p., în „Philologica Jassyensia”, nr. 2 (30), 2019, p. 320–323.

♦ **Florin-Teodor Olariu** (în colaborare), *Identitate culturală și comportament sociolingvistic în context minoritar: huțului și polonezii din Bucovina de Sud*, în Victor Spinei (coord.), *Migrații, politici de stat și identități culturale în spațiul românesc și european*, vol. 1: Flavius Solomon, Alexandru Cohal, Leonidas Rados (eds), *Ipostaze istorice ale mișcărilor de populație și modele identitare etnolingvistice actuale*, București, Editura Academiei Române, 2019, p. 413–427.

♦ **Veronica Olariu** (în colaborare), *Identitate culturală și comportament sociolingvistic în context minoritar: huțului și polonezii din Bucovina de Sud*, în Victor Spinei (coord.), *Migrații, politici de stat și identități culturale în spațiul românesc și european*, vol. 1: Flavius Solomon, Alexandru Cohal, Leonidas Rados (eds), *Ipostaze istorice ale mișcărilor de populație și modele identitare etnolingvistice actuale*, București, Editura Academiei Române, 2019, p. 413–427.

♦ **Alina-Mihaela Pricop**, *Unitatea limbii și variația protoromană. Cazul rom. „noră”*, în Gabriela Haja, Daniela Butnaru, Marius-Radu Clim (ed.), *Unitate lingvistică – unitate națională. Actele Colocviului de Lingvistică „Unitate lingvistică – unitate teritorială. Rolul limbii române în Unirea de la 1918” (Iași, 30–31 mai 2018)*, București, Editura Academiei Române, 2019, p. 77–82; *Termeni științifici latinești în dicționare din preajma Unirii de la 1918*, în Ofelia Ichim (coord.), Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Alina-Mihaela Pricop, Ioana Repciuc (ed.), *1918–2018. Limba și cultura română – structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective* (Iași, 26–28 septembrie 2018), București, Editura Tracus Arte, 2019, p. 205–214.

♦ **Ana Maria Prisacaru** (în colaborare), *Quelques remarques relatifs à l'étymologie et à la typologie de l'hydronymie du Nord–Est de la Roumanie*, în „Onomastica. Anuari de la Societat d'Onomastica”, nr. 5/2019, p. 15–38; *Reflexe toponimice ale bilingvismului instituționalizat în Bucovina și Basarabia*, în vol. *1918–2018. Limba și cultura română–structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective*, București, Editura Tracus Arte, 2019, p. 215–223.

♦ **Ioana Repciuc**, *Examinarea diferenței. Percepții interculturale ale imigranților români*, în vol. Victor Spinei (coord.), *Migrații, politici*

de stat și identități culturale în spațiul românesc și european, vol. 1: Flavius Solomon, Alexandru Cohal, Leonidas Rados (eds), *Ipostaze istorice ale mișcărilor de populație și modele identitare etnolingvistice actuale*, București, Editura Academiei Române, 2019, p. 375–400.

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

♦ **Astrid Cambose**, *Metamorfoza unei reprezentări, de la Testamentul lui Solomon la demonologia folclorică românească: Samca/Avestița, aripa Satanei/Avizuha. Tablou actual al chestiunii și două descântece manuscrise inedite*, la Conferința internațională „Imagini ale vrăjitoriei: cinema, teatru, arte vizuale”, organizată de Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 17–18 octombrie 2019; *Pe râul Bistrița – plutăritul, barajul și hidrocentrala. Patrimoniu cultural și istorie orală*, la Colocviile „Brăiloiu”, ediția a XI-a, București, 24–25 octombrie 2019; „*El agiuduma âi în chipu omului*”: *Diavolul în cultura tradițională românească*, la Conferința anuală a Asociației de Științe Etnologice din România (ASER), Sibiu, 6–8 noiembrie 2019.

♦ **Adina Ciubotariu**, *Rândunica – spirit protector al casei*, în cadrul Simpozionului de antrozologie, organizat de Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane” (Academia Română – Filiala Iași), în colaborare cu Facultatea de Biologie (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) și Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca), Iași, 1–3 noiembrie 2019.

♦ **Alexandru-Laurențiu Cohal**, *Gli approcci di ricerca sociale applicati allo studio delle identità linguistiche tra scienze sociali e sociolinguistica*, conferință susținută în calitate de invitat al Departamentului de Științe Politice și Sociale de la Universitatea din Pavia, Italia, 12 noiembrie 2019.

♦ **Dinu Moscal**, *Le petit dictionnaire toponymique de la Moldavie, structurel et étymologique (MDTM) – technique, méthodes*, prezentare la grupa de master din cadrul EMLex / European Master in Lexicography, Université de Lorraine, Nancy, 21 octombrie 2019.

♦ **Eugen Munteanu**, *Statutul actual și perspectivele limbii române literare*, conferință plenară în cadrul „Zilelor academice ieșene”, ediția a XXIV-a, organizată de Filiala din Iași a Academiei Române, 19 octombrie 2019.

♦ **Florin-Teodor Olariu** (în colaborare), *Dinamici identitare la granița de nord a României: huțulii bucovineni*, la Simpozionul internațional „Români și ucraineni în lumina istoriei. Identitate și controverse la porțile Europei”, organizat de Asociațiunea „Astra” din Iași, în colaborare cu Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Iași–Suceava–Cernăuți, 26 octombrie–2 noiembrie 2019.

♦ **Veronica Olariu** (în colaborare), *Dinamici identitare la granița de nord a României: huțulii bucovineni*, la Simpozionul internațional „Români și ucraineni în lumina istoriei. Identitate și controverse la porțile Europei”, organizat de Asociațiunea „Astra” din Iași, în colaborare cu Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Iași–Suceava–Cernăuți, 26 octombrie–2 noiembrie 2019.

♦ **Ioana Repciuc**, *Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei dintr-o perspectivă expozițională*, în cadrul Colocviilor „Brăiloiu”, ediția a XI-a, organizate de Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” al Academiei Române, București, 24–25 octombrie 2019; *Tradiția românească a creșterii cailor de rasă lipițană din perspectiva etnologiei*, în cadrul Conferinței Anuale a Asociației de Științe Etnologice din România (ASER), Complexul Național Muzeal ASTRA, Sibiu, 8–9 noiembrie 2019.

♦ **Diana-Cătălina Stroescu**, *Histrionismul ursachian. Bâlcii cuvintelor și măștile tăcerii*, la Conferința științifică internațională „Literatură, discurs și dialog multicultural”, ediția a VII-a, organizată de Institutul „Alpha” pentru Studii Multiculturale, Institutul de Cercetări Socio-Umane „Gh. Șincai” și de Universitatea „Dimitrie Cantemir” din Târgu-Mureș, 7–8 decembrie 2019.

♦ **Elena Isabelle Tamba**, *Romanian Academy & Institutes for Romanian Language – past, present and future*, la 17th Annual Conference of EFNIL – *Language and Economy: Language Industries in a Multilingual Europe* (<http://www.efnil.org/conferences/tallinn-2019>), Tallinn (Estonia), 9–11 octombrie 2019; *Romanian Academy in EFNIL (European Federation of National Institutions for Language)*, la a XIV-a ediție a Consorțiului de Informatizare a Limbii Române (CONSILR), Universitatea „Babeș-Bolyai”, din Cluj-Napoca, 19–20 noiembrie 2019 (<https://profs.info.uaic.ro/~consilr/>).

PREMII, DISTINCȚII

♦ **Eugen Munteanu** a fost distins cu **Premiul „Vasile Pogor”** acordat de Primăria Municipiului Iași, în cadrul manifestării anuale „Seara valorilor 2019”, Iași, 14 octombrie 2019.

IN HONOREM

Remus Zăstroiu

Întreaga activitate a lui Remus Zăstroiu, încă de la absolvirea Facultății de Litere din Iași, în 1963, se leagă de aceea a Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, cu diferitele lui avataruri administrative. A fost de la bun început membru al echipei care a gândit, a plănuțit și apoi a realizat *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, apărut în 1979. Este vorba de prima lucrare lexicografică de asemenea amploare din domeniul istoriei literare de la noi, model al tuturor celorlalte proiecte de după. Remus Zăstroiu și-a asumat de la început o parte vastă, dificilă, provocatoare a literaturii române: aceea a presei. A semnat sute de articole dedicate periodicelor și este, fără doar și poate, unul dintre cei mai buni cunoscători ai domeniului de la noi.

Cercetarea fundamentală pe care a realizat-o atunci echipa de la institutul ieșean (Florin Faifer, Gabriela Drăgoi, Dan Mănuță, Stănuța Crețu, Rodica Șuiu, Algeria Simota, Ion H. Ciubotaru, Constantin Teodorovici, apoi Victor Durnea) începe să nu mai reprezinte azi, când totul se cântărește și se prețuiește în punctaje, o atracție. O astfel de salahorie presupune nu numai disciplină, erudiție, pasiune, dar și altruism. Recuperarea din miile de documente a figurilor mari și mai ales mici ale literaturii noastre reprezintă, de atâtea decenii, baza pentru oricine își încearcă puterile în domeniul istoriei literare. Nici nu conștientizăm cât de importante sunt aceste lucrări decât atunci când suntem deja inițiați și trebuie să deschidem noi înșine o cercetare. Terenul e deja defrișat, direcțiile sunt date, cărările sunt, dacă nu bătătorite, măcar deschise.

Remus Zăstroiu și-a continuat munca, alături de colegii săi, la un dicționar al literaturii române care trebuia să se oprească la 1950. Acesta s-a topit însă în ceea ce avea să devină *Dicționarul general al literaturii române*, coordonat de Eugen Simion, a cărui primă ediție s-a încheiat în 2009, și care se află acum în curs de publicare într-o nouă ediție, mult îmbunătățită și adăugită. Alături de alți câțiva colegi (Gabriela Drăgoi, Victor Durnea), Remus Zăstroiu a rămas până la capăt în echipa de revizie a actualului DGLR. La început, nu i-o fi fost ușor, pentru că ieșenii au avut, de ce să nu o spun, sentimentul unui rapt: li se părea că li se „fură” dicționarul început. Început, dar al cărui capăt nu se întrezărea. Nimic nou: ne atașăm mai strâns de proiectele romantice, al căror capăt nu se zărește, perfecte în

imposibilitatea lor, decât de cele duse la bun sfârșit, cu micile și inevitabilele lor imperfecțiuni! ***Dicționarul general al literaturii române***, cea mai serioasă lucrare de lexicografie din domeniul istoriei literare de la noi, un instrument obligatoriu, de neocolit pentru orice specialist, e un proiect dus la capăt, și cu aportul extrem de important al lui Remus Zăstroiu și al ieșenilor din vechea gardă, care vor fi înțeleși că e vorba de continuitate, nu de ruptură. Acest proiect nu ar fi fost posibil, trebuie să o spunem tranșant, fără contribuția lor esențială. DGLR stă pe modelul primului dicționar lucrat la Iași, preia multe dintre articolele de acolo, normele sale etc. În plus, se bazează încă pe experiența și devotamentul unor cercetători care și-au închinat realmente viața acestui monument. Remus Zăstroiu a fost de la bun început și a rămas până la sfârșit un om-cheie pentru această construcție ce părea cândva utopică, iar azi este o reușită certă. Sunt cuvinte mari, atinse de un inevitabil retorism, dar milimetric adevărate.

Nu e numai atât. Remus Zăstroiu este un om de o rară delicatețe, de un bun-simț intruvabil, de un cavalerism exemplar, de o generozitate care nu o dată s-a întors împotriva lui. Esențialmente un om bun! L-am simțit mereu un factor de echilibru în institut și trebuie să spun aici direct că tinerețea mea, stângăcia și timiditatea mea, poate și ezitarea inerentă din anii când am ajuns să conduc institutul și-au găsit un sprijin și un exemplu în înțelepciunea lui Remus Zăstroiu, în firea sa așezată, neinflamată. Mi-a făcut bine să-l știu în biroul din celălalt colț al holului mare al Casei lui Asachi. Mai multe detalii am să ofer când oi ajunge la vremea memoriilor.

Am învățat multe de la el și încă mai am de învățat. Remus Zăstroiu este o arhivă vie. Știe orice despre fiecare stradă a Iașilor, despre orice scriitor care și-a târât umbra prin târg, despre orice clădire în care a locuit un om de cultură.

Remus Zăstroiu nu are cum să plece din Institutul de Filologie Română „A. Philippide” nici dacă vrea. Ca și alți câțiva colegi (aș da nume, dar mă tem să nu gafez uitând pe cineva în graba tastaturii), el a fost, este și va fi parte vie a acestei instituții.

Bogdan Crețu

Remus Zăstroiu – pasiunea pentru cercetare

Născut în 1936, la București, Remus Zăstroiu devine, în 1963, absolvent al Facultății de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (actuala Facultate de Litere). Repartizat, în același an, la „Centrul de Lingvistică, Istorie literară și Folclor” din Iași, își va desfășura aici întreaga activitate de cercetare, până la 31 decembrie 2019. Între timp, instituția și-a schimbat denumirea în „Institutul de Filologie Română «A. Philippide»” – Filiala din Iași a Academiei Române, așa cum este cunoscut numele Institutului și astăzi. Remus Zăstroiu s-a specializat în istoria presei românești, luându-și doctoratul, în 1990, cu teza ***Literatura română în presa periodică dintre anii 1850 și 1880***. Cu spiritul său efervescent în a descoperi informații despre temele de cercetare, a contribuit din plin la alcătuirea

Arhivei Departamentului de istorie literară și a Bazei de date a Departamentului de la Institutul „A. Philippide”. Arhiva a fost creată începând cu anii ‘70, în urma difuzării unui chestionar specific de lexicografie literară. Trimis scriitorilor, rudelor acestora, instituțiilor deținătoare de date biografice, chestionarul a adus în Arhivă răspunsuri referitoare la cca. 1.300 de autori, însoțite, în multe cazuri, și de o iconografie diversă. Baza de date a fost constituită începând din anul 1975 și cuprinde informații biobibliografice consemnate pe suport tradițional de hârtie. În continuare se înregistrează noi informații în Arhivă și în Baza de date. Începând cu 1994, Remus Zăstroiu a condus, ani de-a rândul, cu echilibru și înțelegere, Departamentul de istorie literară din Institut. A participat, prin sute și sute de articole, la realizarea *Dicționarului literaturii române de la origini până la 1900*, precum și la *Dicționarul general al literaturii române*, ed. 1 și 2. Făcând parte din comisia de revizie a celor două ediții ale DGLR, a parcurs, corectând și actualizând, mii de articole nu doar despre periodice, dar și despre scriitori. Acribia și cultura sa generală fac din articolele semnate de Remus Zăstroiu, precum și din cele revizuite de el, adevărate exemple de cercetare academică ce sporesc întreaga calitate a DGLR ed 1 și 2.

Remus Zăstroiu a fost și profesor asociat la Departamentul de științele comunicării și jurnalistică al Facultății de Litere, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. Din 1994 a predat cursuri de istorie a presei românești. Atât în Departamentul de istorie literară din Institut, cât și la Facultate, a avut încredere în mai tinerii învățăcei, i-a ajutat cu sfaturi binevenite de la un profesionist, i-a încurajat. S-a străduit să dezvolte relații de colaborare între Institutul „A. Philippide” și alte instituții: membru în redacția revistei „Cahiers Benjamin Fondane” (Paris – Tel Aviv), a contribuit la realizarea mai multor simpozioane internaționale organizate de Institut (dedicate lui B. Fondane sau relațiilor culturale româno-germane, etc.). A fost redactor-șef adjunct la „Anuar de lingvistică și istorie literară”, revistă a Institutului „A. Philippide”. S-a implicat în organizarea mai multor simpozioane naționale și internaționale ale Institutului. Este membru fondator al Asociației Culturale „A. Philippide”.

Cele mai sincere urări de a-și continua (benevol, așa cum a decis) activitatea de revizor al DGLR, ediția a 2-a, deși, începând cu 31 decembrie 2019, Remus Zăstroiu s-a retras din activitate! Însă pasiunea sa neostoită de a cerceta literatura și cultura română nu vor avea sfârșit. Îi suntem recunoscători pentru întreaga sa contribuție la cercetarea literaturii și culturii române!

Ofelia Ichim

IN MEMORIAM **Maria Harietta Iliescu**

O prezentare *in memoriam* ca cea de față presupune cuprinderea reverențioasă a unei vieți profesionale de o amploare ieșită din comun. Urmărindu-i lingvistei Maria Iliescu, cu uimire crescândă, firul existenței pământești, realizezi că

personalitatea acestei „distinse doamne a lingvisticii romanice”¹ (Gerhard Ernst) este ca o supernovă. Degajă energie luminos-lămuritoare cât pentru câteva „galaxii” de generații.

S-a născut la Viena, pe 1 iunie 1927, într-o familie prosperă. În 1938, pe când Hatty (cum îi spuneau familiarii) avea 11 ani, familia (Adlersberger) a părăsit Austria din cauza anexării acesteia la Germania fascistă. S-au stabilit la Rădăuți (unde aveau prieteni), în România. A continuat la București Institutul Romano-Catolic Notre Dame de Sion, absolvind ulterior Facultatea de Filologie bucureșteană, secția de limbi clasice. Pe lângă cunoștințele de latină și greacă, vorbea la perfecție la acea oră șase limbi (fără friulană²) „vii”. Remarcată de clasicistul Alexandru Graur a fost oprită la facultate (1950–1952). Cum limbile clasice deveniseră indezirabile (fapt care, în oarece măsură, se repetă astăzi în școlile din România), Alexandru Graur – românistul celebru de mai târziu – a fost angajat la Institutul de Lingvistică bucureștean, Maria Iliescu urmându-l.

Din 1972 lingvистa a devenit profesor la Facultatea de Filologie a universității din Craiova. În 1983, soțul lingvistei fiind considerat disident, cei doi au fost obligați să părăsească România, urmând o serie de peregrinări care, departe de a întrerupe activitatea științifică a Marii Doamne, i-au întărit acesteia statutul de romanist de excepție: a fost profesor la Institutul de Limbi Romanice al Universității din Innsbruck, la Universitatea din Zürich, cea din München, din Köln, din Düsseldorf, din Trento etc.

Am cunoscut-o personal la cel de-al XXV-lea Congres Internațional de Lingvistică și Filologie Romanică de la Innsbruck (3–8 septembrie 2007). Ca organizator, profesoara Maria Iliescu gestiona ceea ce s-a dovedit a fi unul din cele mai bune CILFR din lumea lingvisticii și filologiei romanice. Apărea și dispărea, fiind ubicuu prezentă cu energie și discreție. Impunea respect degajând, în același timp, generozitate și subtilitate. Înțelegea tot, în mai toate limbile Europei. Nevoile erau preîntâmpinate. Ocrotea echipa de organizatori cu gesturi materne. Ținuta științifică a Distinsei Doamne a impus una dintre cele mai înalte ștachete ale unui astfel de congres.

Numărul și tipologia publicațiilor Mariei Iliescu sunt greu de cuprins. Cred că una din cele mai complete și sistematizate cuprinderi se găsește în „Hommages offerts à Maria Iliescu” (cf. supra nota 1), *Curriculum vitae et bibliographie* (p. 19–40).

A scris sute de lucrări individuale și a participat la studii colective de maxim prestigiu, cu impact decisiv asupra domeniului abordat, cărți, aproape 500 de articole, antologii, multe dicționare bilingve și trilingve, manuale (la nivel romanic): *Gramatica limbii române*, I–II (București, 1954), *Limba retoromană* vol. I–III (București, 1968–1974), (teza de doctorat) *Le frioulan à partir des dialectes parlés en Roumanie* (Paris/Haga, 1972), *Grundwortschatz Rumänisch-*

¹ Printre primii care au folosit această sintagmă înalt admirativă a fost românistul Gerhard Ernst. Formula s-a impus (cf. și Cecilia Mihaela Popescu în *Avant-propos*, „Hommages offerts à Maria Iliescu”, 2017, coord. Adriana Costăchescu și Cecilia Mihaela Popescu, Craiova, Editura Universitaria).

² Conform celor afirmate de profesoara Maria Iliescu într-o excursie la mănăstirea Probota, într-un început călduros de noiembrie 2012.

Deutsch, Englisch, Französisch (Frankfurt am Main, Bern/New York, 1979), *Vocabularul minimal al limbii române curente* (București, 1981) *La typologie de la morphologie verbale roumaine. Vue Synchronique* (Innsbruck, 1991), *La typologie des langues romanes. État de la question* (Actele celui de-al XXIII-lea CILFR, Tübingen, 2003), *Pan – und Raetoromanica. Von Lissabon bis Bukarest, von Disentis bis Udine* (Stuttgart, 2007), *Româna din perspectivă romanică* (antologie de studii și articole) (București, 2007), *Miscellanea Romanica* (Cluj-Napoca, 2008), *Varia Romanica. Universaux linguistiques, analyse du discours et caractère variationnel de la Roumanie* (Berlin, 2013), *Manuel des anthologies, corpus et textes romans* (din seria *Manuels de linguistique romane*) (Berlin/Boston, 2015) și foarte multe alte lucrări esențiale, de permanentă referință pentru limbile romanice, în special pentru română, friulană, retoromană, multe dintre acestea fiind analize contrastive.

Cercetările lingvisticei Maria Iliescu s-au desfășurat într-un areal coplesitor: istoria limbii, romanistică, românică, gramatică, lexicologie, lexicografie, în mod special etimologie. Când a fost întrebată de care domeniu se simte cea mai apropiată, s-a gândit puțin și, după cunoscutul râs ușurel, a spus „Etimologia, drăguță, etimologia! Cred că cea mai mare satisfacție mi-au dat-o cele două articole despre evoluțiile romanice ale lui *venalis* și lui *disculcius*³. Am fost pur și simplu fericită”. S-a bucurat din nou, amintindu-și.

A fost un om reconfortant, care știa să susțină o cercetare, o idee sau o persoană implicată într-un proiect dificil. Ajuta imediat cu vorba și cu fapta. Știa să facă observații stimulatoare, punctuale, strict la obiect, nu pierdea niciodată timpul cu obișnuitele vorbe de umplutură. Era directă și politicos-atentă în același timp.

Cercetătorii ieșeni de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” al Academiei Române (Filiala din Iași) au avut onoarea de a o primi pe distinsa lingvistă atât la Colocviul Internațional anual al institutului, cât și la două dintre atelierile de lucru ale unui proiect de cercetare privind terminologia meteorologică românească⁴. Participarea Marii Doamne a romanisticii a fost esențială prin comunicările susținute (*Etimologia cuvântului lună în limba română*, la al doilea atelier de lucru, pe 2 noiembrie 2012, și *O caracteristică a limbii române în câmpul lexical al temperaturii*, la al șaptelea atelier, pe 2 iunie 2015) și prin articolul *Une caractéristique du roumain dans le champ lexical de la température*, cuprins în paginile volumului publicat în același an. Prima participare a lingvisticei Maria Iliescu a fost esențială în direcționarea cercetării spre abordarea etimologiei celor 1640 de termeni cuprinși în cercetare lexicologică și lexicografică (cf. și *Dicționarul fenomenelor atmosferice*, cea mai substanțială parte a volumului

³ „Evoluția semantică a cuvântului «venalis»”, în „Studii și cercetări lingvistice”, 1956, nr. 3–4, 281–284; „Lat. *disculcius*” în „Studii și cercetări lingvistice”, 1958, nr. 9, p. 411.

⁴ Cf. proiectul *Terminologia meteorologică românească (științific versus popular) a fenomenelor atmosferice. Studiu lingvistic*, proiect finanțat de UEFISCDi în perioada 2011–2016. Au participat, din partea institutului ieșean, cercetătorii: Cristina Florescu (director de proiect), Laura Manea, Elena Tamba, Alina Bursuc, Florin-Teodor Olariu și Mădălin Patrașcu. Volumul rezultat în urma acestei cercetări – publicat la Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași în 2015 (însușind 711 pagini), a fost distins cu Premiul Academiei Române „Bogdan Petriceicu Hasdeu” pentru anul 2015.

publicat). Direcționarea nu a fost făcută atât prin insistență, cât prin încurajare. Și, când membrii echipei și-au arătat neîncrederea în propriile forțe în ideea studiului tuturor acestor etimologii, Maria Iliescu a dat din umeri spunând: „Se poate face. Eu nu cred că aş citi un asemenea dicționar care să nu-mi vorbească despre etimologia cuvintelor. Alții ar citi. Eu – nu. Dar nu trebuie să vă luați neaparat după mine”. Iar când, ulterior, a realizat efortul nostru, s-a bucurat din suflet, aproape copilărește.

Era o adevărată onoare și plăcere s-o vezi pe Maria Iliescu lucrând în echipă. La *Dictionnaire etymologique roman* (DÉRom) a făcut parte din grupul de revizori pe zona Italo-Romania, însă era extrem de prezentă și în tot ce însemna română (zona Romania de sud-est). Cu energia unui tânăr internaut participa la dezbaterile on-line ale echipei de deromieni.

A primit numeroase distincții: membră de onoare sau *Profesor honoris causa* a câtorva universități de prestigiu, premii științifice, medalii de onoare, premii de stat, a fost președintă a unor societăți notabile (printre care și *Societatea internațională de lingvistică romanică*, între anii 2007–2010). A făcut parte din echipe de cercetare esențială pentru lingvistica românească: membră a comisiei de etimologii pentru DLR, responsabil pentru lexicografia bilingvă din România, responsabilă a colectivului de elaborare a *Dicționarului limbii române moderne* etc.

A ținut în mod special la elevii săi de la Universitatea din Craiova pe tot parcursul vieții. Astfel încât revenirea pe meleaguri craiovene în ultimii ani de viață a fost un gest normal, plin de afecțiune.

De altfel a știut să adune cu efervescență în jurul său tineri dornici să cunoască adevărata lume a cuvintelor. Însă a avut și deosebita capacitate de a se integra cu modestie în lucrări colective esențiale.

Ne-o vom reprezenta ca făcând parte dintre personalitățile încărcate de lumină și energie creatoare.

Plină de o deosebită putere de viață, pare a nu se fi pierdut.

Cristina Florescu

VARIA

♦ CS I dr. Luminița Botoșineanu a fost membru titular în Comisia de concurs pentru ocuparea postului de CS I, normă întregă, pe perioadă nedeterminată, specializarea *Toponimie*, la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, în data de 1 noiembrie 2019.

♦ CS I dr. Luminița Botoșineanu a fost membru titular în Comisia de concurs pentru ocuparea postului de CS III, specializarea *Dialectologie și Sociolingvistică*, la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași, în data de 4 noiembrie 2019.

♦ CS I dr. Gabriela Haja a fost membru în Comitetul științific și moderatorul unei secțiuni la a XIV-a ediție a Consorțiului de Informatizare a Limbii Române (ConsILR), care a avut loc la Universitatea „Babeș-Bolyai”, din Cluj-Napoca, 19–20 noiembrie 2019. https://profs.info.uaic.ro/~consilr/index.php/scientific_committee/

♦ CS I dr. Gabriela Haja a fost numită în ședința Biroului ARFI din 1 decembrie 2019 președinte al Subcomisiei pentru Studiarea Originii poporului și a limbii române.

♦ CS II dr. Doris Mironescu a făcut parte din comisia de doctorat a domnului Emanuel Modoc, îndrumător conf. dr. habil. Mihaela Ursa, teza fiind susținută la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, la 25 noiembrie 2019.

♦ CS II dr. Doris Mironescu a făcut parte din comisia de concurs pentru ocuparea unui post de asistent de cercetare științifică, normă întreagă, domeniul Filologie română, specializarea Istoria literaturii române, la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, 8 noiembrie 2019.

♦ CS III dr. Dinu Moscal a efectuat un stagiul de cercetare la Université de Lorraine, Nancy, Franța, în cadrul proiectului „Etnoarheologia sării în spațiul intracarpatic al României”, grant PN-III-ID-PCE-2016-0759 (1 octombrie–1 noiembrie 2019)

♦ CS I dr. Eugen Munteanu a făcut parte din comisia de doctorat a doamnei Diana-Iuliana Cîmpanu (cu tema *Grammatica lui Macarie (Ms. BAR/102, 1772) Ediție de text, studiu lingvistico-filologic și glosar terminologic*) și din comisia de doctorat a doamnei Yael Hakmon (cu tema *Processes and trends in spoken language. Case study of Modern Hebrew*), ale căror teze le-a coordonat și care au fost susținute în luna octombrie 2019.

♦ CS I dr. Florin-Teodor Olariu a fost membru titular în Comisia de concurs pentru ocuparea postului de CS III, specializarea *Dialectologie și Sociolingvistică*, la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași, în data de 4 noiembrie 2019.

♦ CS I dr. Florin-Teodor Olariu a fost membru titular în Comisia de concurs pentru ocuparea postului de CS I, specializarea *Dialectologie*, la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca, în data de 19 noiembrie 2019.

♦ CS II dr. Ioana Baskerville a participat la organizarea Simpozionului Internațional „Monumentul – tradiție și viitor. Cercetare, restaurare, conservare”, ediția a XXI-a, organizat de Muzeul Municipal „Regina Maria”, Iași și Facultatea de Arhitectură „G.M. Cantacuzino” din Iași, 3–5 octombrie 2019.

♦ CS II dr. Ioana Baskerville a fost numită membru în Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial a Ministerului Culturii.

♦ CS II dr. Ioana Baskerville a reprezentat România la întâlnirea grupului de lucru al experților naționali pentru realizarea dosarului multinațional de candidatură a *Tradiției de creștere cailor lipițani* pentru înscrierea pe *Lista reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial mondial*, desfășurată la Pakrac și Lipik (Croatia), 10–11 octombrie 2019.

♦ CS I dr. Elena Tamba a fost numită în ședința Biroului ARFI din 1 decembrie 2019, ca membru al Subcomisiei pentru Studiarea Originii poporului și a limbii române.

♦ CS I dr. Elena Tamba a participat, în calitate de observator invitat, la 17th Annual Conference of EFNIL (European Federation of National Institutions for Language), cu titlul *Language and Economy: Language Industries in a Multilingual Europe* (<http://www.efnil.org/conferences/tallinn-2019>), Tallinn (Estonia), 9–11 octombrie 2019, unde a prezentat candidatura Academiei Române (prin cele trei institute de profil – Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” din București și Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca), în vederea afilierii la această Federație, ulterior continuând activitatea ca reprezentant pentru Academia Română (<http://www.efnil.org>).

♦ CS I dr. Elena Tamba a fost membru titular în Comisia de concurs pentru ocuparea postului de cercetător științific, specializarea Lexicografie informatizată la Departamentul de Lexicologie–Lexicografie, Institutul de Filologie Română

„A. Philippide”, 4–7 noiembrie 2019.

♦ CS I dr. Elena Tamba a făcut parte din Comitetul de program de la a XIV-a ediție a Consorțiului de Informatizare a Limbii Române (CONSILR), care a avut loc la Universitatea „Babeș-Bolyai”, din Cluj-Napoca, 19–20 noiembrie 2019 (<https://profs.info.uaic.ro/~consilr/>).

♦ CS I dr. Elena Tamba a completat, pentru monitorizarea limbii române, chestionarul ELM 4 (*The European Language Monitor* – <http://www.efnil.org/projects/elm>), în cadrul EFNIL (European Federation of National Institutions for Language).

♦ La data de 31 decembrie 2019, CS I dr. Remus Zăstroiu, de la Departamentul de Istorie literară al Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, a încetat activitatea.

♦ Pe data de 8 noiembrie 2019, la sediul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, a avut loc concursul pentru ocuparea unui post de asistent de cercetare științifică, normă întreagă, pe perioadă nedeterminată, cu o perioadă de probă de 90 de zile, domeniul Filologie română, specializarea Istoria literaturii române. Din comisia de concurs, de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, au făcut parte: prof. univ. dr. Bogdan-Mihai Crețu, Președintele comisiei de concurs, CS I dr. Ofelia Ichim, CS II dr. Doris-Dumitru Mironescu (membri), referent de specialitate gr. I A (S), Gabriela Negoită (secretar al comisiei). Din comisia de concurs a făcut parte și dna conf. univ. dr. Emanuela Ilie (Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași). Dintre cei patru candidați, câștigătorul concursului a fost drd. Diana-Cătălina Stroescu.

♦ În urma concursului susținut pe data de 8 mai 2019, la sediul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, drd. Diana-Cătălina Stroescu a fost angajată pe postul de ACS, cu normă întreagă, pe perioadă nedeterminată, cu o perioadă de probă de 90 de zile, în cadrul Departamentului de Istorie literară de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, începând cu 9 decembrie 2019.

♦ Din august 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide” de la Academia Română, Filiala Iași, are statutul de observator în cadrul proiectului ELEXIS (<https://elex.is/observers/>; <https://elex.is/portfolio-item/ifi/>). Persoana de contact – CS II dr. Marius-Radu Clim.

♦ O parte dintre cercetătorii de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” se vor ocupa de organizarea mai multor manifestări științifice: Simpozionul național „*Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic*”, ediția a V-a, Iași, 18–19 iunie 2020; a XIX-a ediție a Simpozionului anual internațional al Institutului, cu titlul *Identitate și ideologie. Limba și literatura română în paradigma culturală contemporană*, Iași, 16–18 septembrie 2020. Coorganizatorul acestor simpozioane va fi Asociația Culturală „A. Philippide”.

Redacția:

**Luminița Botoșineanu, Ofelia Ichim,
Maricica Munteanu, Elena Isabelle Tamba
Responsabil de număr: Elena Isabelle Tamba**

**INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE” • STRADA
CODRESCU, NR. 2 • IAȘI • 700481 • TEL./FAX: 004.0332/106508**

E-MAIL: secretariat_philippide@yahoo.com

WEB: <http://www.philippide.ro/>

ISSN 1582-5019